

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 4101-017-03/2014

P/14/119

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/119 - Działania administracji publicznej na rzecz ochrony praw mniejszości romskiej w Polsce.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi.
Kontroler	Anna Wrona, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91987 z dnia 7 listopada 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta w Piotrkowie Trybunalskim, Pasaż Karola Rudowskiego 10, 97-300 Piotrków Trybunalski, zwany dalej „Urzędem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Chojniak, Prezydent Miasta Piotrkowa Trybunalskiego. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

Kontrolą objęto prawidłowość realizacji przez Urząd Miasta Piotrkowa Trybunalskiego zadań i projektów na rzecz mniejszości romskiej oraz wydatków poniesionych na ich wykonanie, w tym wynikających z programu wieloletniego *Program na rzecz społeczności romskiej Polsce*¹, ustanowionego na lata 2004-2013 oraz finansowanych w 2014 r. ze środków rezerwy celowej.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli², Urząd nie miał dostatecznego rozpoznania rzeczywistej sytuacji środowiska romskiego i zdiagnozowanych potrzeb w zakresie wspierania i ochrony tożsamości kulturowej mniejszości romskiej zamieszkującej na terenie Piotrkowa Trybunalskiego. Urząd skoncentrował się wyłącznie na realizacji *Programu romskiego*, nie korzystając z możliwości zwiększenia części oświatowej subwencji ogólnej na zadania realizowane w szkołach na rzecz mniejszości romskiej. Również w ramach *Programu romskiego*, Urząd ograniczył się wyłącznie do składania wniosków na remonty mieszkań zamieszkiwanych przez Romów, podczas gdy *Program* określał 8 celów, w tym m.in. edukację, zatrudnienie, zdrowie, higienę oraz poprawę umiejętności funkcjonowania Romów w społeczeństwie obywatelskim.

Urząd nie dokonał zwrotu nienależnie otrzymanej części subwencji ogólnej za 2012 rok, przeznaczając ją na realizację zadań edukacyjnych innych, niż skierowane do Romów, pomimo, iż od sierpnia 2012 roku posiadał wiedzę, że część oświatowa subwencji została zawyżona o kwotę 22.993,00 zł.

NIK pozytywnie ocenia wydatkowanie środków w ramach zrealizowanego przez Urząd Miasta zadania pn. „*Remonty mieszkań dla społeczności romskiej w Piotrkowie Trybunalskim*”. Wszystkie środki wydatkowane zostały zgodnie z przeznaczeniem, a wykonanie rzeczowe i finansowe zadań zostało właściwie udokumentowane

¹ Ustanowiony uchwałą Rady Ministrów Nr 209/2003 z dnia 19 sierpnia 2003 r. na lata 2014-2013, zwany dalej Programem romskim, opisany w pkt 3 niniejszego wystąpienia.

² Najwyższa Izba kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. W przypadku braku możliwości sformułowania jednoznacznej oceny (ogólnej lub poszczególnych ocen cząstkowych) z zastosowaniem zdefiniowanej skali ocen możliwe jest dokonanie ocen opisowych.

w składanych przez Urząd sprawozdaniach z ich realizacji. Zgromadzone dowody księgowo prawidłowo dokumentowały poniesione wydatki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja zadań na rzecz mniejszości romskiej. Współpraca gminy z organizacjami działającymi na rzecz mniejszości romskiej.

Opis stanu faktycznego

Urząd miał jedynie szacunkowe rozeznanie o liczbie mieszkańców należących do mniejszości romskiej zamieszkującej teren Miasta oraz o jej potrzebach (opisane także w punkcie 2). Informacje w tym zakresie nie były gromadzone, ponieważ – jak wyjaśnił Prezydent Miasta – nie ma obowiązku ujawnienia swojego pochodzenia, tj. przynależności do danej mniejszości narodowej (etnicznej). Według danych pozyskanych z TBS Sp. z o.o., zarządzającej gminnym zasobem nieruchomości, rodziny romskie zamieszkiwały 26 mieszkań gminnych³. Do świetlicy prowadzonej przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Piotrkowie Trybunalskim (dalej: TPD) uczęszczało 14 dzieci romskich. Orientacyjnie, na terenie Miasta zamieszkiwało w kontrolowanym okresie 50 romskich rodzin⁴. Poza remontami mieszkań, prowadzonymi ze środków *Programu romskiego*, zamieszkujący na terenie Miasta Romowie korzystali jedynie z pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim (szacunkowo ok. 28 rodzin romskich), na tych samych zasadach co inni mieszkańcy Miasta⁵. Urząd nie określił potrzeb w zakresie wspierania i ochrony tożsamości kulturowej mniejszości romskiej.

(dowód: akta kontroli str. 21-23,35,86-90)

Z wyjaśnień Prezesa Stowarzyszenia Na Rzecz Społeczności Romskiej „Zefiryn” wynikało, że Romowie zamieszkujący Piotrków Trybunalski, należą do grupy Polska Roma - bardzo tradycyjnej, która najdłużej w Polsce prowadziła koczowniczy tryb życia. Posługują się językiem romani, mającym korzenie w językach indo - aryjskich. Zdecydowana większość rodzin romskich wspierana była przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w tej grupie 99% stanowiły osoby bezrobotne. Romowie w Piotrkowie to osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, trudniące się drobnym handlem, muzykowaniem lub pracami dorywczymi. Głównym problemem tej grupy był brak wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, praktyki zawodowej, dziedziczna bieda oraz duża niechęć pozostałej części społeczeństwa do Romów oparta na stereotypach.

(dowód: akta kontroli str. 16-20)

W statucie Miasta nie wskazano rozwiązań organizacyjnych dotyczących spraw mniejszości romskiej⁶. W latach 2012-2014 Rada Miasta Piotrkowa Trybunalskiego nie zajmowała się problemami mniejszości romskiej i nie podjęła żadnych uchwał związanych z działaniami na jej rzecz. W komisjach Rady Miasta nie zasiadają (i nie zasiadali w latach 2012-2014) przedstawiciele tej mniejszości.

(dowód: akta kontroli str. 24)

W kontrolowanym okresie na terenie Piotrkowa Trybunalskiego działała jedna organizacja pozarządowa realizująca zadania na rzecz mniejszości romskiej⁷ –

³ Dane określone na podstawie wywiadu z administratorami budynków, TBS Sp. z o.o. nie prowadził rejestrów dotyczących narodowości najemców.

⁴ Liczba rodzin romskich określona szacunkowo na podstawie informacji przekazanej przez Prezesa Stowarzyszenia na Rzecz Społeczności Romskiej „Zefiryn”.

⁵ m.in. pomoc w formie zasiłku stałego, zasiłku okresowego, zasiłku celowego na zakup posiłków, opału, odzieży, leków, na opłacanie energii elektrycznej i gazu, dodatki mieszkaniowe, dodatki energetyczne.

⁶ <http://www.bip.piotrkow.pl/upload/20121023112835f212comt0df0.pdf>.

⁷ <http://www.piotrkow.pl/nasze-miasto/organizacje-pozarządowe/lista-organizacji-pozarządowych>,

Stowarzyszenie Na Rzecz Społeczności Romskiej „Zefiryn”. Celami stowarzyszenia były m.in. działania mające na celu zachowanie i pielęgnację dziedzictwa kulturowego Romów, poprawę sytuacji romskiej mniejszości etnicznej na rynku pracy, walkę z analfabetyzmem, walkę z dyskryminacją, integrację mniejszości ze społeczeństwem większościowym, rozwijanie zainteresowań wśród młodzieży. Stowarzyszenie to w latach 2012-2014 nie korzystało ze środków budżetu gminy na realizację zadań publicznych. Prezydent Miasta wyjaśnił, że Miasto nie przekazało środków z budżetu na wsparcie działalności z zakresu rozwoju kultury i języka mniejszości romskiej, ponieważ nie zgłaszano zapotrzebowania na te cele. Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim nie prowadził w latach 2012 – 2014 działalności na rzecz Romów, z wyjątkiem współorganizacji obchodów Światowego Dnia Romów w dniu 31 maja 2014 r⁸, kiedy Ośrodek, wspólnie z Centrum Idei ku Demokracji, udzielił bezpłatnej pomocy merytorycznej i organizacyjnej w przeprowadzeniu warsztatów, prelekcji i spotkań oraz odpłatnie wykonał reklamę oraz nagłośnienie koncertów.

(dowód: akta kontroli str. 25-29, 86-90)

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu,⁹ realizacja zadań związanych z pomocą dla grup mniejszości narodowych należała do komórki organizacyjnej Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zdrowia i Pomocy Społecznej (dalej: *Pełnomocnika*) – łącznie 4,5 etatu. W praktyce, obowiązki związane z realizacją tych zadań wskazane zostały w zakresach obowiązków Pełnomocnika oraz jednego pracownika tej komórki organizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 7-15)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Przepis art. 18 ust. 1 ustawy o *mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*, obowiązuje organy władzy publicznej do podejmowania odpowiednich czynności w celu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości, a od 9 lipca 2014 r. do działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości i integracji obywatelskiej i społecznej¹⁰. NIK zwraca uwagę, że rzetelna realizacja tego obowiązku wymaga właściwego rozpoznania rzeczywistej sytuacji środowiska romskiego i zdiagnozowania jego potrzeb. Tymczasem Urząd nie posiadał podstawowych informacji na temat mniejszości romskiej zamieszkującej na terenie Miasta (informacje o strukturze narodowościowej, pochodzeniu i historii Romów pozyskiwano w toku niniejszej kontroli od stowarzyszenia „Zefiryn”). Jednostki organizacyjne Miasta (głównie szkoły i przedszkola) nie realizowały zadań ukierunkowanych na pomoc mniejszości romskiej. W ocenie NIK, współpraca z organizacją pozarządową, a także większe zaangażowanie Urzędu w rozeznanie potrzeb tej mniejszości, usprawniłoby pozyskiwanie środków na pomoc dla Romów ukierunkowaną na konkretne cele, np. edukację czy walkę z bezrobociem.

⁸ Organizowane przez Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów w Polsce, z siedzibą w Pabianicach oraz Stowarzyszenie Na Rzecz Społeczności Romskiej „Zefiryn” z Piotrkowa Trybunalskiego.

⁹ Wprowadzony zarządzeniem nr 40 z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie nadania Urzędowi Miasta Piotrkowa Trybunalskiego Regulaminu Organizacyjnego, ze zm.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym¹⁰ znowelizowana ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz ustawy o działach administracji rządowej Dz.U.2005.17.141. ze zm. Dz.U.2014.829.

W ocenie NIK Urząd nie miał dostatecznego rozeznania w zakresie potrzeb ludności romskiej zamieszkującej na terenie Piotrkowa Trybunalskiego, co utrudniało w znacznym stopniu wywiązanie się z obowiązku określonego w art. 18 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

2. Zwiększenie części oświatowej subwencji ogólnej na zadania realizowane w szkołach na rzecz mniejszości romskiej.

Opis stanu faktycznego

W roku budżetowym 2012 Miasto otrzymało subwencję oświatową zwiększoną o kwotę 22.993,30 zł z tytułu wykazania w sprawozdaniu Systemu Informacji Oświatowej (dalej: SIO), wg stanu na dzień 30 września 2011 roku, trzech uczniów pochodzenia romskiego. W wyniku weryfikacji sprawozdania SIO, Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 5 wyjaśnił, że rodzice uczniów pochodzenia romskiego nie donieśli stosownych oświadczeń, w związku z czym nie mogą być wykazani w sprawozdaniu SIO. Urząd skorygował przedmiotowe sprawozdanie i wykaz szkół zgodnie ze stanem faktycznym, nie wykazując żadnych uczniów pochodzenia romskiego. Pomimo złożonej korekty, Ministerstwo Edukacji Narodowej (dalej: MEN) nie uwzględniło zmian w wykazie szkół dotowanych w roku szkolnym 2011/2012 i przekazało subwencję oświatową powiększoną o środki na realizację dodatkowych zajęć z tymi uczniami. Dopiero w sierpniu 2012 r. MEN poinformowało, że w wyniku błędu popełnionego przez Centrum Informatyczne Edukacji MEN przy agregowaniu danych systemu informacji oświatowej, przy kalkulacji części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2012 dla Miasta, błędnie uwzględniono trzech uczniów pochodzenia romskiego, co skutkowało zawyżeniem tej subwencji. Jednocześnie MEN poinformowało, że wystąpi z wnioskiem do Ministra Finansów o zmniejszenie części oświatowej subwencji ogólnej za 2012 rok dla Miasta o nienależnie naliczoną kwotę.

(dowód: akta kontroli str. 36-61)

Do dnia zakończenia kontroli nie wpłynęła stosowna decyzja Ministra Finansów. Wyjaśniając, jakie działania podjął Urząd celem zwrotu nienależnej kwoty subwencji, Prezydent Miasta podał, że Miasto ma obowiązek zwrócić nienależnie otrzymaną część subwencji jedynie na podstawie stosownego dokumentu. Zgodnie z otrzymanym pismem, Urząd oczekuje na decyzję właściwego organu administracji rządowej.

(dowód: akta kontroli str. 123-131)

Minister Edukacji Narodowej wystąpił ze stosownym wnioskiem do Ministra Finansów dopiero w dniu 11 grudnia 2014 r. wyjaśniając, że MEN w pierwszej kolejności weryfikuje nienależnie uzyskane części oświatowej subwencji ogólnej za lata, które mogłyby się przedawnić¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 62-63, 546-548)

Wyjaśniając, na co wydatkowano kwotę 22.993,30 zł wobec niezwrócenia jej do budżetu państwa, Prezydent Miasta podał: *„Środki subwencji oświatowej (...) nienależnie otrzymanej z Ministerstwa Finansów, a przyznane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (...) zostały przeznaczone na sfinansowanie zadań oświatowych. W 2012 roku Miasto Piotrków Trybunalski otrzymało część oświatową subwencji ogólnej w wysokości 98.642.237 zł, natomiast wydatki dotyczące oświaty ujęte w wykonaniu budżetu za 2012 rok, wyniosły 112.600.521,77 zł (...) Miasto nie tylko w 100 procentach przeznaczyło środki pochodzące z otrzymanej subwencji oświatowej na realizację zadań z zakresu edukacji, lecz z własnych środków*

¹¹ Wyjaśnienia Dyrektora Departamentu Współpracy z Samorządem Terytorialnym MEN.

dofinansowało zadania edukacyjne i opiekuńczo-wychowawcze, w których uczestniczą zarówno dzieci pochodzenia polskiego jak i romskiego.”

(dowód: akta kontroli str. 223-227)

Według informacji uzyskanych z Kuratorium Oświaty w Łodzi, w kontrolowanym okresie liczba dzieci romskich zamieszkałych i realizujących obowiązki szkolne na terenie Miasta wynosiła: w 2012 r. – 7, w 2013 r. – 9 i w 2014 r. – 10. Urząd nie posiadał tych danych, nie weryfikował liczby uczniów mniejszości romskiej, od której zależało zwiększenie kwot subwencji oświatowej na zadania związane z wyrównywaniem szans edukacyjnych tych uczniów i nie wnioskował o zwiększenie subwencji z tego tytułu. Prezydent Miasta wyjaśnił, że rodzice/prawni opiekunowie nie potwierdzają swojej etnicznej przynależności i posiadają obywatelstwo polskie. Zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 14 listopada 2007 roku w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym¹², dyrektor szkoły organizuje dodatkowe zajęcia na pisemny wniosek rodziców ucznia, składany na zasadzie dobrowolności.

(dowód: akta kontroli str. 64-68, 123-131)

Wyjaśniając, czy Romowie z terenu Miasta byli informowani o możliwości objęcia ich szczególną pomocą oraz o organizacji dodatkowych zajęć umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów pochodzenia romskiego, a jeśli tak, to w jaki sposób, Prezydent Miasta podał, że nie ma takiej wiedzy. Wyjaśnił: *„Dyrektorzy szkół wiedzą o takiej możliwości, jednakże nie ma możliwości organizowania jakichkolwiek zajęć, jeżeli ewentualni zainteresowani chcą, aby traktować ich jako obywateli polskich.(...) Ustawodawca nie narzuca rodzicowi obowiązku wnioskowania o tego rodzaju zajęcia i zastrzega, że obowiązuje zasada dobrowolności.(...) Przy zapisywaniu dzieci do szkoły rodzice podają, że posiadają obywatelstwo polskie. Z wywiadów zebranych telefonicznie od dyrektorów szkół wynika, że w większości dzieci pochodzenia romskiego integrują się w pełni z grupą rówieśniczą. Dzieci, u których występują problemy czy trudności w zdobywaniu wiedzy, mają przyznane nauczanie indywidualne lub uczęszczają na zajęcia wyrównawcze dla uczniów. Zasady rekrutacji na tego rodzaju zajęcia ustala dyrektor szkoły. Czynnikiem decydującym o kierowaniu dziecka na zajęcia wyrównawcze jest poziom posiadanej wiedzy bez względu na przynależność narodową czy etniczną”.*

(dowód: akta kontroli str. 123-131)

Urząd otrzymał ulotki z Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji na temat możliwości organizowania zajęć dla uczniów mniejszości narodowych. Materiały przekazano do szkół podstawowych, jednak Urząd nie posiadał wiedzy, w jaki sposób zostały wykorzystane.

(dowód: akta kontroli: 123-121,276-291)

W okresie objętym kontrolą, z uwagi na brak wniosków o organizację zajęć dla uczniów o innej przynależności narodowej lub etnicznej, szkoły publiczne nie zatrudniały asystentów edukacji romskiej ani nauczycieli mniejszości romskiej. Urząd nie przekazywał dotacji szkołom niepublicznym o uprawnieniach szkół publicznych na realizację zadań określonych w art. 13 ust. 1 i 2 o *systemie oświaty*¹³, gdyż dyrektorzy tych szkół nie wykazywali uczniów o innej przynależności narodowej lub etnicznej. Z informacji uzyskanych przez Urząd od dyrektorów szkół

¹² Dz. U. z 2013 r. poz. 263, zwane dalej Rozporządzeniem MEN.

¹³ Dz. U. z 2004 r. nr 256 poz. 2572 ze zm.,

wynikało, że rodzice uczniów romskich mają dobry kontakt z nauczycielami i nie mają problemów w porozumiewaniu się w języku polskim. Dzieci w pełni uczestniczą w życiu szkoły. W związku z tym, zdaniem Prezydenta Miasta, nie istnieje potrzeba zatrudnienia asystentów romskich.

(dowód: akta kontroli str. 30-34, 223-227)

Urząd nie przeprowadzał kontroli realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów pochodzenia romskiego.

(dowód: akta kontroli str. 223-227)

Urząd próbował pozyskać środki na zadania na rzecz mniejszości romskiej z funduszy unijnych w ramach PO KL. W 2012 roku wnioskował o udzielenie wsparcia na realizację projektu pn. „*Na pograniczu – program integracji społecznej i zawodowej Romów z Piotrkowa Trybunalskiego*”. Wniosek uzyskał pozytywną ocenę formalną, jednak nie został zakwalifikowany do realizacji z powodu zbyt niskiej oceny merytorycznej. W uzasadnieniu oceny wniosku wskazano m.in.: „*Wnioskodawca nie planuje działań rzeczywiście dających szansę na zmianę sytuacji. Brak analizy lokalnego rynku pracy.*” W 2013 roku Urząd złożył kolejny wniosek o dofinansowanie projektu pn. „*Super Bohater – przygody Romka Cygana*”, gdzie Miasto miało pełnić funkcję partnera projektu, a beneficjentami miała być społeczność romska, w szczególności osoby w wieku produkcyjnym i młodzież szkolna zamieszkująca teren Miasta. Celem projektu była walka z bezrobociem, niskim poziomem edukacji, małym udziałem w życiu społecznym oraz złą sytuacją zdrowotną. Wniosek nie został zakwalifikowany do realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 142-222)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie, stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niedokonanie zwrotu nienależnie otrzymanej części subwencji ogólnej za 2012 r. NIK nie podziela stanowiska Prezydenta w zakresie wyjaśnienia, że zwrot nienależnie otrzymanej części subwencji może nastąpić jedynie na podstawie decyzji stosownego organu. Zgodnie z art. 37 pkt 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. *o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*¹⁴, w przypadku gdy ustalona dla jednostki samorządu terytorialnego część oświatowa subwencji ogólnej jest wyższa od należnej, minister właściwy do spraw finansów publicznych, w drodze decyzji zobowiązuje do zwrotu nienależnej kwoty tej części subwencji, chyba że jednostka ta dokonała wcześniej zwrotu nienależnie otrzymanych kwot – w zakresie subwencji za lata poprzedzające rok budżetowy. W związku z powyższym, Urząd mógł zwrócić nienależnie otrzymaną część subwencji z własnej inicjatywy już w sierpniu 2012 roku.
2. Wydatkowanie zwiększonej subwencji oświatowej na zadania edukacyjne inne niż działania skierowane do Romów.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Urząd nie podejmował działań zmierzających do weryfikacji danych o liczbie uczniów mniejszości romskiej celem zwiększenia w poszczególnych latach kwot subwencji oświatowej na zadania związane z wyrównywaniem szans edukacyjnych uczniów należących do tej mniejszości. W opinii NIK, Urząd nie dołożył należytej staranności w zakresie informowania Romów o możliwości objęcia ich szczególną pomocą i organizacji dodatkowych zajęć umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów pochodzenia romskiego, jak choćby zatrudnienia asystentów romskich. Zdaniem NIK, brak wniosków rodziców

¹⁴ Dz. U. z 2014 r. poz. 1115.

dzieci romskich o organizację zajęć dla ich dzieci mógł być spowodowany brakiem dostatecznej wiedzy w tym zakresie.

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK, działania Urzędu w zakresie wykorzystania i rozliczenia zwiększonej subwencji ogólnej za 2012 rok były nierzetelne.

3. Zadania i projekty na rzecz mniejszości romskiej realizowane przez gminę. Wydatki poniesione na ich wykonanie.

Opis stanu faktycznego

W analizowanym okresie na terenie Miasta realizowano wyłącznie zadania wynikające z *Programu romskiego*. Nie opracowywano innych programów, ani też projektów obejmujących zadania wykonywane na rzecz tej mniejszości. Potrzeby społeczne Romów rozwiązywane były na bieżąco, poprzez indywidualny kontakt Romów z Pełnomocnikiem.

Zasadniczym celem *Programu romskiego* było doprowadzenie do pełnego uczestnictwa Romów w życiu społeczeństwa obywatelskiego oraz zniwelowanie różnic dzielących tę grupę od reszty społeczeństwa, szczególnie w takich dziedzinach, jak: edukacja, zatrudnienie, zdrowie, higiena, warunki lokalowe, umiejętność funkcjonowania Romów w społeczeństwie obywatelskim. Zgodnie z priorytetem określonym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) na 2012 r. i Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (MAiC) w latach 2012 – 2013, Urząd realizował w okresie objętym kontrolą zadanie pn. „*Remonty mieszkań dla społeczności romskiej w Piotrkowie Trybunalskim*”, finansowane ze środków Programu romskiego oraz środków własnych Miasta.

(dowód: akta kontroli str. 91-122, 301-329, 373-423)

Wyjaśniając, dlaczego w ramach Programu romskiego ograniczono się wyłącznie do składania wniosków na remont mieszkań zamieszkiwanych przez Romów i dlaczego Urząd nie starał się o pozyskanie środków na pozostałe cele, Prezydent Miasta wyjaśnił: „*Przedstawiciele społeczności romskiej nie zgłaszali żadnych potrzeb z dziedziny zatrudnienia, higieny itp. Tym samym Urząd Miasta nie podejmował działań w/w kwestiach, a skupił się jedynie na remontach mieszkań, które stanowiły jedyny postulat. Informuję ponadto, iż realizacja programu remontowego była zaznaczona przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji jako priorytetowa*”.

(dowód: akta kontroli str. 223-227)

Preferowanym przez Ministerstwa zadaniem w latach 2012 i 2013 była m.in. edukacja. Urząd nie składał wniosków o przyznanie środków na ten cel, gdyż jak wyjaśnił Prezydent, na terenie Miasta to TPD¹⁵ realizowało Program integracyjny dla dzieci romskich. Do jednej ze świetlic prowadzonych przez TPD uczęszczały dzieci romskie (w dzielnicy skupiającej najwięcej rodzin romskich), i to one m.in. zostały objęte programem, który zakładał udział 20 dzieci, w tym 10 pochodzenia romskiego. Projekt obejmował m.in.: organizację zajęć edukacyjnych, mających na celu zniwelowanie braków w wiadomościach i umiejętnościach szkolnych, spowodowanych dość wysoką absencją, organizację wypoczynku letniego oraz imprez okolicznościowych, przyznanie wyprawek szkolnych i paczek żywnościowych. Prezydent Miasta wyjaśnił, że biorąc pod uwagę fakt iż, Stowarzyszenie wnioskuje o dotacje z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi (ŁUW), Urząd nie widział konieczności ubiegania się o środki na ten sam cel, gdzie beneficjent ostateczny jest ten sam. Urząd Miasta stanowiłaby w ten sposób konkurencję dla TPD, choć odbiorcami ostatecznymi dotacji byłyby te same osoby. Ponadto Miasto udziela dotacji na prowadzenie świetlicy środowiskowej Starówka, do której uczęszczają

¹⁵ Organizacja pozarządowa realizująca „Program integracyjny dla dzieci romskich w świetlicy środowiskowej - placówce wsparcia dziennego "Starówka" w Piotrkowie Trybunalskim”.

dzieci romskie. W 2013 roku TPD otrzymało wsparcie w wysokości 46.850 zł, dotacja udzielona na 2014 rok jest na podobnym poziomie.

(dowód: akta kontroli str. 123-141, 223-227)

Na realizację projektu „*Remonty mieszkań dla społeczności romskiej w Piotrkowie Trybunalskim*”, w 2012 roku Miasto otrzymało dotację celową w kwocie 12.200 zł (1.838,74 zł środki własne), a w 2013 roku 33.589 zł (8.398 zł środki własne). W wyniku uzyskanych w 2013 r. oszczędności, Urząd dokonał zwrotu niewykorzystanej części dotacji w kwocie 769,78 zł w dniu 28 stycznia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 122, 231-253)

W marcu 2011 roku odbyło się spotkanie przedstawicieli Wojewody Łódzkiego, Miasta Piotrkowa Trybunalskiego oraz TBS Sp. z o.o. ze społecznością romską w celu określenia potrzeb remontowych. Romowie wskazali 12 lokali mieszkalnych kwalifikujących się do remontu. Ostateczna ocena potrzeb sporządzona została przez pracowników TBS Sp. z o.o. oraz administratorów budynków zarządzanych przez TBS Sp. z o.o.. Do remontu wzięto pod uwagę w pierwszej kolejności mieszkania, które znajdowały się w bardzo złym stanie, np. brak łazienki lub toalety, brak ogrzewania czy krytyczna stolarka okienna. Z dotacji mogły skorzystać rodziny, które nie posiadały zadłużenia czynszowego. Prezydent wyjaśnił, że pierwotne wnioski zawierały wykaz mieszkań gdzie remonty były niezbędne. Lista osób oczekujących na remont mieszkania ulegała zmniejszeniu adekwatnie do przyznanej kwoty dotacji. Wnioski były wówczas dostosowane tak, aby wykonać najbardziej pilne remonty w mieszkaniach, których stan nie pozwalał na dłuższe zamieszkiwanie.

(dowód: akta kontroli str. 123-131, 292-299)

W ramach *Programu romskiego* wyremontowano w latach 2012-2013 łącznie 9 mieszkań. Wykonane prace dotyczyły m.in. remontów źródeł grzewczych, wymiany drzwi, podłóg, stolarki okiennej, remontu łazienki. Wszystkie środki wydatkowane zostały zgodnie z przeznaczeniem i zgodnie z umowami zawartymi z wykonawcami poszczególnych zadań. Wykonanie rzeczowe i finansowe zadań zostało właściwie udokumentowane fakturami i składanymi przez Urząd sprawozdaniami z ich realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 254-275, 301-545)

Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim (dalej: PUP) nie prowadził odrębnej ewidencji osób bezrobotnych należących do mniejszości etnicznych. Romowie mogli korzystać ze wszystkich form wsparcia kierowanych do osób bezrobotnych, w tym szkoleń na takich samych zasadach, jak pozostali obywatele. Prezydent Miasta wyjaśnił, że w PUP zarejestrowanych jest około 10 – 15 Romów, z których jeden (mężczyzna) skorzystał ze szkolenia w zakresie „*Obsługa wózków jezdniowych*” w 2012 r. i od dnia 4 listopada 2014 r. podjął zatrudnienie. W ocenie PUP, ta grupa osób wykazuje małe zainteresowanie przekwalifikowaniem lub zdobyciem nowych kwalifikacji.

(dowód: akta kontroli str. 141)

Pracownicy Urzędu Miasta nie byli szkoleni w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, gdyż jak wyjaśnił Prezydent nie było takiej potrzeby. Na terenie Piotrkowa Trybunalskiego nie stwierdzono przypadków dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji. Dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, publicznych i niepublicznych, również nie zgłaszali takich problemów.

(dowód: akta kontroli str. 123-131)

W kontrolowanym okresie Urząd nie organizował przedsięwzięć mających na celu przybliżenie społeczności należącej do większości, problemów i znaczenia kulturowego mniejszości romskiej. W dniu 31 maja 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim odbyły się obchody Światowego Dnia Romów, zorganizowane przez

Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów w Polsce, z siedzibą w Pabianicach, Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim oraz Stowarzyszenie „Zefiryn”. Zdaniem Prezydenta Miasta, relacje między mieszkańcami Miasta a Romami, przebiegają na zasadzie wzajemnej otwartości w warunkach nawiązywania wielu codziennych, nieformalnych kontaktów, a współdziałanie ma na celu budowanie relacji między odmiennymi kulturowo osobami. Romowie chętnie uczestniczą w licznych imprezach kulturalnych i przedsięwzięciach typu: Biesiady Pivne, Dni Miasta, jarmarki, festiwale, czy festyny. Integracja przedstawicieli Miasta ze społecznością romską następuje także podczas corocznych wspólnych spotkań wigilijnych, organizowanych w świetlicy TPD „Starówka”.

(dowód: akta kontroli str.123-131)

W Urzędzie nie określono pisemnych zasad współdziałania z Wojewodą Łódzkim, ponieważ – jak wyjaśnił Prezydent – dotychczas nie stwierdzono takiej potrzeby. Urząd był w kontakcie z Pełnomocnikiem Wojewody Łódzkiego ds. Spraw Mniejszości Narodowej i Etnicznej, na bieżąco omawiając sprawy związane z mniejszością romską. Ponadto, z inicjatywy Urzędu oraz ŁUW kilkakrotnie organizowano spotkania pracowników tych instytucji z mieszkańcami Piotrkowa Trybunalskiego.

(dowód: akta kontroli str. 223-227)

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki wnoszenia skarg i protestów ani składania wniosków w sprawach związanych z poszanowaniem praw mniejszości romskiej.

(dowód: akta kontroli str. 69-85)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Pomimo prawidłowego wykorzystania przyznanych dotacji, w opinii NIK, Miasto w ograniczonym stopniu korzystało ze środków *Programu romskiego*. Ograniczając się wyłącznie do wnioskowania o środki na realizację programu remontowego określonego przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji jako priorytetowego, pozbawiło się możliwości pozyskania funduszy na pozostałe cele Programu.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Urząd zadania pn. „Remonty mieszkań dla społeczności romskiej w Piotrkowie Trybunalskim”.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

1. Dokonanie rozeznania liczby Romów mieszkających na terenie Piotrkowa Trybunalskiego i ich sytuacji życiowej oraz określenie potrzeb w zakresie wspierania i ochrony tożsamości kulturowej mniejszości romskiej.
2. Podjęcie działań zmierzających do zwrotu nienależnie otrzymanej części subwencji ogólnej za 2012 rok.
3. Zweryfikowanie danych o liczbie uczniów mniejszości romskiej celem zwiększenia w poszczególnych latach kwot subwencji oświatowej na zadania edukacyjne na rzecz uczniów należących do tej mniejszości.

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 8.01.2015r.

Kontroler
Anna Wrona
Starszy inspektor k.p.

Anna Wrona

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

Przemysław Szewczyk

Podpis

